

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਫਲਸ਼ੋ ਅਤੇ ਕਪੂਰ, ਜੇ.
ਮਹੰਤ ਹੇਮ ਰਾਜ, - ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲੈਟ,
ਬਨਾਮ

1951

Nov. 28th

ਬਾਵਾ ਮਥਰਾ ਦਾਸ, - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਜਵਾਬਦਾਰ।

1948 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 171

ਵਸੀਅਤ- ਉਸਾਰੀ- ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ-ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ (1925 ਦਾ XXXIX), ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਅਤੇ 107- ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਵੇਸੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਕੀ ਵਸੀਅਤ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਉਸਦਾ ਹਿੱਸਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਕਸਟਮ ਪੰਜਾਬ-ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ-ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਹੱਦ।

ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਅਧੀਨ ਆਰ.ਡੀ. ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਐਮਡੀ ਅਤੇ ਆਰਆਰ, ਉਸਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਬਰਾਬਰ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ. 1925 ਵਿੱਚ, ਆਰਆਰ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, 1929 ਵਿੱਚ ਐਚਆਰਆਰਡੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 1945 ਵਿੱਚ ਐਚਆਰਆਰ ਨੇ ਆਰਡੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਆਰਡੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਐਮਡੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਰ.ਆਰ.ਆਰ.ਡੀ. ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। M. D? ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਏ ਅਤੇ HR ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਐਚਆਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

v.
Bawa Mathra
Das

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਸਹੀ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ ਐਮਡੀ ਅਤੇ ਆਰਆਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਵਜੋਂ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰ.ਆਰ. ਦੀ ਮੌਤ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਸੀ, ਸੰਕਲਪ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਆਰ.ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ RD ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।, ਭਾਵ, ਦਮਹੰਤ ਹੇਮ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ HR ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਜੋ RR ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਸੀ।

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਮ ਸਾਂਝੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮਿਤੀ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1948 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੇਐੱਲ ਗੋਸਾਈਂ, ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ, ਅਤੇ ਐੱਚ.ਐੱਲ. ਸਿੱਬਲ, ਫੋਈ ਐਪਲ ਲੈਟ।

| r J-ti

ਐਨਐਲ ਵਡੋਹਰਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ,

ਨਿਰਣਾ

ਕਪੂਰ ਜੇ. ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 1 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ:-

ਰਘੁਨਾਥ ਦਾਸ
ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ (ਅੰਦਾਜ਼ ਟਿਕਮ ਦਾਸ ਸਰਜੂ ਦਾਸ
ਰਹਿਤ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ)

ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਉਰਫ ਮਾ
 ਇਨਹਰ ਦਾਸ
(ਬਚਾਓ ਪੱਖ)

ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਉਰਫ ਰਾਮ ਰਤਨ ਕੀਸ
 1
 ਹੇਮ ਰਾਜ (ਮੁਦਈ)

VOL. vJ

INDIAN LAW REPORTS

ਸਰਜੂ ਦਾਸ,
 ਇਹ ਮੁਦਈ ਵਿਚ
 ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ
 ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸਾਂਝੇ ਰਹੇ ਸਨ। 1 ਅਕਤੂਬਰ
 1908 ਨੂੰ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਕੀਤੀ, ਐਕਸ. ਡੀ. 1, ਜੋ ਪੰਨਾ 102
 'ਤੇ ਛਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੇ ਟਿਕਮ ਦਾਸ ਦੇ ਦੋ ਭਤੀਜਿਆਂ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ
 ਚੇਲਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ
 ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। * 1925 ਵਿਚ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ
 ਉਰਫ ਰਾਮ ਰਤਨ ਦਾਸ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਹੇਮ ਰਾਜ ਮੁਦਈ ਛੱਡ ਗਿਆ। 1929
 ਵਿਚ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੇਮ ਕਾਜ ਅਲ ਮਤ ਦਿਨ ਨਾਬਾਲਗ
 ਹੋਣ ਕਰਕੇ -ਹੁਈਬਨ* ਹੇਮ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਚਾਚਾ ਟੀਵੀਹਰਾ ਦਾਸ ਅਨਸ ਮਨੋਹਰ
 ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। v

ਬਾਵਾ ਅਤਰੁਆ

ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਉਈ ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਉਰਫ ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ, ਕਾਮਸਰਨ
 ਦਾਸ ਦੇ ਚੇਲਾ ਕਾਕੀਰ ਬੈਰਾਗੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ। ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਦਾ
 ਵਿਰੋਧ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ
 ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਸੀ ਅਤੇ ਠਾਕਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ
 ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਇੰਤਕਾਲ ਠਾਕਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕੱਲਾ ਮਥਰਾ
 ਦਾਸ, ਫੁੱਟ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਤਕਾਲ ਆਪਣੇ
 ਭਤੀਜੇ ਹੇਮ ਕਾਜ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਖੁਦ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ
 ਇੰਤਕਾਲ ਸਿਰਫ ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਢੇਲੀ ਹੈ।

10 ਨਵੰਬਰ 1945 ਨੂੰ ਹੇਮ ਕਾਜ ਨੇ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ #ਸੂਨ ਤੋਇ ਬਟਵਾਰਾ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਸ਼
 ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਸੀਅਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ,
 ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਅਤੇ

ਉਹ ਵਾਰਸ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪੱਖੀ ਪਰਟੀ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਕੰਮ ਸਾਲ 1910 ਤੋਂ ਸਾਲ 1929 ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਨਾ ਕਿ ਉਲਟ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 'A \ B ' ਅਤੇ ■ D' ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਟੀਕਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ 'C' ਅਤੇ * E' ਤੋਂ 'K' ਉਸ ਦੀ ਹੈ। ਨਿਵੇਕਲਾ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ । ਉਸਨੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ।

ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖੀਆਂ, ਜੋਕੇ ਕੇ ਕੇ ਕੇ ਕੇ ਚਾਰ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ:-

Mahant Hem
Raj
v.
Bawa Mathra
Das

(ਜੇ> ਕੀ ਡੇਲ ਐਕਟ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ, ਵਸੀਅਤਕਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਵਾਰਸ ਹੈ?

(4)

ਮੁਦਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?

Kapur J.

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੁਦਈ ਵਸੀਅਤ, ਐਕਸਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। D. 1, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ, ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਵਾਰਸ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਜੋ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। D. 1. ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ:-

"ਮੇਰੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਚੇਲੇ ਬਰਾਬਰ ੩ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣਗੇ

* * * " 'ਤੇ ਸਥਿਤ, ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ, ਹਰ ਵਰਣਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ।

ਇਸ ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵ, ਜੇ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੈਣੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਭੁੱਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਿਉਂਤ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਵੇਖੋ *ਇਲੀਅਟ* ਬਨਾਮ *ਡੇਵਨਪੋਰਟ*, ਅਤੇ *ਮਈ* ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ *ਬਰੁਕਸ* (2)। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਥੀਓਬਾਲਡ ਐਨ ਵਿਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 662 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਡਿਵੀਸੀ ਜਾਂ ਲੇਗੇਟੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਡਿਵੀਸੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ *intestacy*.

(1) I. pw 83

(2) 1 ਬੀ ਸੀਸੀ 84.

ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 107 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ 7

ਹੇਮ ਹੈ

ਬਾਵਾ ਮਥਰਾ

"ਜੇ ਵਾਰਿਸੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਇਹ

Mahant Hem

ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ^

**Bawa Mathra
Das**

** ਵਿਰਾਸਤੀ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ

Kapur J.

ਵਾਲੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ।"

ਇਹ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਸੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਅੰਸ਼ਕ ਇੰਟੈਸਟੀਸੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਜੇ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਜਿਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਸੂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 484 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ,

ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੂਜੇ ਦੇਵਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਕੋਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਵਸੀਅਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਲੈਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਭੁੱਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ: ਦੂਜੇ ਵਿਚ। ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106।

ਮਿਸਟਰ ਗੋਸਾਈਂ ਨੇ ਜੋਗੇਸ਼ਵਰ ਨਰਾਇਣਡੋ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੱਤ, (1Y ਜਿੱਥੇ ਲਾਰਡ ਵਾਟਸਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ: -

"ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਟਰ ਬੈਨਸਨ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਸਕੋਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(1) ILR (1898) 23 ਕੈਲ. 670 ਤੇ ਪੀ. 678 ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸਨੇ - ਵਿਦਿਨਾਦਾ ਬਨਾਮ ਨਾਗਮਲ (1) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ, ਵਸੀਅਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਲਡਾ ਦੇ ਚਾਰ ਅੰਨਾ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਬਣ ਗਏ, ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨਹੀਂ • ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਬੇਅਸਰ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇੱਥੋਂ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਇੱਛਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕਨੀਕੀ ਨਿਯਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਅਣਵੰਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਭਾਗੀ ਦੇ

ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਚਾਲਨ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ, ਵਿਛੋੜੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। "

ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਅਧੀਨ ਲਈ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਂਝੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਾਂਝੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ। *ਮੁਸ਼ਮਮਤ ਜੀਓ ਬਨਾਮ ਮੁਸ਼ਮਮਾ ਆਰਵੀਐਮਐਨਵੀ ਏਵੀਡੀ ਐਨ ਹੋਰ (2)* ਵਿੱਚ, ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੋਸਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨੀਲ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:- "ਇਹ ਕੇਸ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ

ਸੀਡੀ ਆਈਐਲਆਰ (1888) 11 ਮੈਡ. 258.
(2) I, LR (1927) 8 ਲਾਹ, 219.

ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਮਹੱਤ ਹੇਮ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਫਿਕਸ਼ਨ, ਉਹ ਰਾਜ ਕਿਰਾਏਦਾਰ-ਇਨ-ਕਾਮਨ ਵਜੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਮਾਲਕਾਂ ਵਜੋਂ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ 'ਦੁਬੈਨ ਬਨਾਮ ਮੁੰਦਰਾ ਦੁਬਈ' ਵਿਖੇ ਕਿਸੇਰੀ ਬਾਵਸ

ਦਾਸ ' (1) ਦਾ ਕੇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਕਪੂਰ ਜੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਾਜ਼ਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਸ਼ਿਵ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੌਰੀਆ ਰਾਮ ਅਤੇ ਅੰਕਥਰ (2)*, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੇਟੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਦਖਲੀ ਅਤੇ ਸੰਕੋਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਸੀਅਤ/ਵਸੀਲੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ।

ਇਹਨਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ;ਉਸ ਦੇ ਵਿਉਂਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਵਸੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਕੋਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਹੈ? ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਮੁੱਲਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ

ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 43 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਭਰਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਮ ਸਾਂਝੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

(1) I.L. R (1911) S3 All. 665. (?) ਏਆਈਆਰ 1940 ਲੈਬ 318. ਮਹੰਤ ਹੇਮਿਨ ਕਨੁੱਈਆ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ਨ, ਗੁੜਗਾਓਂ ਦੇ ਅਗਰਵਾਲ ਰਾਏ ਬਾਣੀਆਂ (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ . ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਵਾ ^ ਮਥਰਾ * FHHj 3 ^ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਪੂਰ ਜੇ. ਦੇਵੀ ਸਹਾਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੰਗਾਈ ਸੈਨ (2) ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸਾਬਕਾ ਪਛਾਣ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਨਾ 247 'ਤੇ, ਮੇਲਵਿਲ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਅਸੀਂ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।"

ਅਜੁਧੀਆ ਪਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਦਵਾਰਕਾ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (3), ਕਮਾਲ ਦੇ ਮਹਾਜਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰ ਮੇਰਡੀਥ ਪੀਵਡੇਨ, ਜੇ. ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਪੰਨਾ 200 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਚ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਕੋਰਸ. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਗਾਧਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਗਰਵਾਲ ਬੰਨੀਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਇੱਕ ਕੇਸ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸੀ।"

ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਅਗਲਾ ਮਾਮਲਾ ਕਨੁੱਈਆ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ਨਾ (4) ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ

(1)	39 ?। ਆਰ. 1884.
(2)	81 ਪੀ.ਆਰ. 1874 (FB) ।
(3)	71 ਪੰਨਾ 1882 _
(4)	39 ਪੰਨਾ 1884 _

ਅਗਰਵਾਲ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਪਰ ਗੁੜਗਾਉਂ ਮਹਾਂ ^ ਦਾ। ਹੋਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ. ਲਾਹੌਰ v a] ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਕੇਸ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਅਬਨਾਸੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮੁਈ ਚੰਦ ਬਾਵਾ ਮਥਰਾ (1), ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦਿਆਲ ਬਨਾਮ ਮਥਰਾ ਦਾਸ (2), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਾਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪਿਤਾ-ਅੰਬਰ ਵੀ, ਗਣੇਸ਼ ਰਾਮ (3) ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਕਪੂਰ ਜੇ ਮੌਜੂਦ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਲਾਲ ਚੰਦ, ਜੇ.

ਮਹਿਤਾਬ-ਉਦ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ

(4), ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਮਸੀ ਖੋਜਿਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਨਾ 647 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ: -

"ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਿਵਾਜ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਜਾਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪੰਨਾ 644 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ:-

"ਜਮਾਨਤੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਰਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਜਾਤ, ਨਸਲ ਅਤੇ ਕਾਲ ਦੇ ਭੇਦ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਨਕਾਹਨੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮੋਲਰ (5), ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮਿਤਾਕਸ਼ਰਾ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਗਰਵਾਲ ਮਹਾਜਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਚਾਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁੱਤਰ ਰਹਿਤ ਚਾਚੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਬੇਲੀ ਰਾਮ (6) ਵਿੱਚ ਬੇਕਟ, ਜੇ. ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਉਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ।

(1) 44 ਿਆਜ 1884

(2) 61 ਿਆਜ 1916

(3) 148 ਪੀ ਆਜ 1890

(4) 140 ਿਆਜ 1908

(5) ਖ਼ਿਆਸੀਆਤ 1937 ਯਾਜ 710

(6) II R 1941 ਯਾਜ 620

ਮਹੱਤ ਹੇਮ [n ਮੰਗਤਾ ਬਨਾਮ ਮਾਂਗਟ (1), ਟੇਕ ਚੰਦ * ਜੇ. * ਫਿਰ ਰਾਜ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚ * s n 0 ^ o ਰੇਵੇ^ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ- ਬਾਵਾ ਮਥਰਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਮਿਤਾਕਸ਼ਰਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ' ਰੋਹਤਕ, ਕਮਾਲ ਅਤੇ ਗੁੜਗਾਉਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ।

ਕਪੂਰ ਜੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ Mst. ਲੋਰਾਂਡੀ ਬਨਾਮ ਨਿਹਾਲ ਦੇਵੀ (2)। ਪਰ ਇਹ ਕੇਸ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਹਿਲਾਂ

ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਧੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਚੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ? ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ., ਮਹਿਤਾਬ-ਉਦ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ, ਅਬਦੁੱਲਾ (3) ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਡੇਹਰਾ ਤੋਂ ਪੀਡਿਤ ਮੁਰਲੀ ਧਰ ਬਨਾਮ ਪੀਡਿਤ ਅਮਰ ਨਾਥ (4), ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪੋਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਵਡੇਹਰਾ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 'ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਸਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਜ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਸ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ

(IJ A, TR 1942 Lah. ?7.

(2) IL R (1925J 6 Ljh 124.

(3) 140 ਪੀ.ਆਰ.ਆਈ.ਐਮ

(4) ਜੇ 'ਈ) 42 ਪੀ. ਈ-ਆਰ 348.

ਰਾਮਾ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਓਯੂ ਪੀਤਾਪੁਰ (1), ਮਹੰਤ ਹੇਮ ਅਤੇ ਇਫੁਆਹ ਅਮੀਸਾਹ ਬਨਾਮ ਇਫੁਆਹ ਕਰਬਨ, (2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ। ^ a J ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਮੌਗਨ ਨੇ ਪੰਨਾ 462 'ਤੇ ਕਿਹਾ:-

ਬਾਵਾ^ੴ ਮਥਰਾ

"ਪਹਿਲ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ, ਕਪੂਰ ਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪਦਾਰਥਕ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਵਾਜ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਇੰਨੇ ਬਦਨਾਮ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸੂਰਜ ਕੌਰ (3) ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਕੇਸ (4) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਉਸ ਅੱਧੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਕਿ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਰਨ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਹੇਮ ਰਾਜ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। 11 ਜੂਨ 1947 ਨੂੰ ਹੇਮ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ:-

"ਮੇਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਪਿੰਡ ਢੋਲੇਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਟਾਊਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 (ਰੇ) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਇਸ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਪੱਖ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। 19 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ / ਹੇਮ ਰਾਜ ਨੇ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਰੇ) ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ.

- (1) IL R, (1918) 41 ਸੇਡ. 778
162 IC 461.
- (3) ILR 1941 ਲਾਹ. 546.
- (4) ਏਆਈਆਰ 1951 ਸ਼ਿਮਲਾ 242

ਨੇ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੇਮ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਗਲਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਅਕ

ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ^{ਗਵਾ ਮਥਰਾ} 'ਤੇ ਸੋਧ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੱਜ ਦੀ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ-

Das

ਉਸ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਪਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 'ਏ' (ਅਲੀਫ), Kapur J. 'ਬੀ' (ਬੀ) ਅਤੇ 'ਡੀ' (ਦਾਲ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਟੀਕਮ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੋਵੇਂ ਅੱਧੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੁਦਈ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਵਾਰਕੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਦਾ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਾਕੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਭਾਵ, 'ਸੀ' (ਜਿਮ), 'ਈ' (ਰੇ), 'ਜੀ' (ਯੇਹ), 'ਹ' (ਪਾਪ), 'ਜੇ' (ਸੁਆਦ) ਅਤੇ 'ਕੇ' (ਜੁਆਦ) ਰਾਮਸਰਨ ਦਾਸ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ

ਵੀਡੀਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਇਦਾਦ (ਸੀ) (ਜਿਮ) ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਦੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ, ਭਾਵ, ਮੁਦਈ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਫਲਸ਼ੋ, ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ